

Eindexamen Muziek havo 2002-II

havovwo.nl

Aanwijzingen voor de kandidaat:

- 1 Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.
- 2 Voordat de cd wordt gestart, krijg je tien minuten de tijd om het opgavenboekje in te zien.
- 3 De vragen moet je in het opgavenboekje beantwoorden.
- 4 Na vraag 27 heb je een pauze van vijf minuten.
- 5 Antwoorden moeten met inkt zijn geschreven.

Aanwijzingen voor de surveillant:

- 1 Er zijn twee cd's. Tien minuten na het begin van het examen moet worden gestart met cd 1-track 1.
- 2 De cd moet worden stilgezet na vraag 27 (vijf minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 2-track 1.

■ J. A. Ban - Vulcaens winkel

cd1-track 2

De vragen 1 t/m 9 gaan over een compositie van de Nederlandse componist Joan Albert Ban (ca. 1597 – 1644). Deze compositie wordt afwisselend gespeeld door twee, drie en vier gamba's.

Het stuk speelt zich af in de werkplaats van Vulcanus, de Romeinse god van het vuur en smidswerk. Tot vijf keer toe wordt het vuur aangeblazen en worden de hamers op het aambeeld geslagen. Volgens voorschrift van de componist roept de smidsbaas telkens zijn knechten toe: 'Blaas' of 'Sla'.

Je hoort twee keer het eerste deel van de compositie.

Hierin wordt achtereenvolgens het 'Blazen' en het 'Slaan' uitgebeeld.

- 1p 1 Wat is het verschil tussen beide gedeeltes, gelet op de notenwaarden?
Ga bij je antwoord uit van het 'Sla'-gedeelte.

.....

cd1-track 3

De vragen 2 t/m 4 gaan over fragmenten waarin het 'Blazen' wordt uitgebeeld.

Je hoort drie keer het begin. Hierin wordt twee keer een toonladderfiguur gespeeld.

- 2p 2 Noem één verschil tussen de eerste en de tweede toonladderfiguur.

.....

Noem bovendien één verschil gelet op de begeleiding bij die toonladderfiguur.

.....

Ga bij je antwoord telkens uit van de tweede toonladderfiguur.

cd1-track 4

Van een ander fragment is het begin van de melodie afgedrukt.

- 2p 3 Noteer de rest van de melodie. Het ritme van de ontbrekende noten is gegeven.

Je hoort het fragment vier keer.

cd1-track 5

Van het volgende fragment staat het ritme onvolledig afgedrukt.

- 2p 4 Noteer het ontbrekende ritme.

Je hoort het fragment vier keer.

Eindexamen Muziek havo 2002-II

havovwo.nl

cd1-track 6

De vragen 5 t/m 9 gaan over fragmenten waarin het 'Slaan' wordt uitgebeeld.

Het volgende fragment heeft als titel: 'Aldus klooft men het yser', vrij vertaald: 'Zo hakt men het ijzer doormidden'.

- 1p **5** Beschrijf hoe dit wordt uitgebeeld in het tweede gedeelte van het fragment.
Je hoort het fragment twee keer.

.....

cd1-track 7

Je hoort een ander fragment twee keer.

- 1p **6** Geef de technische term voor de wijze waarop het melodische motief van de bovenstem herhaald wordt.

.....

cd1-track 8

Je hoort het volgende fragment twee keer.

We stellen dat de bovenstem in kwartnoten speelt.

- 1p **7** Welke ritmische figuur wordt bijna steeds door de begeleiding gespeeld?

.....

cd1-track 9

Het volgende fragment is een variatie op het fragment van vraag 7. De maatsoort is hetzelfde gebleven.

- 1p **8** Welke notenwaarden worden door de begeleiding gespeeld in de eerste helft van het fragment?
Je hoort het fragment twee keer.

.....

cd1-track 10

Je hoort eerst het fragment van vraag 8 en daarna twee keer het slot.

Het slot is een variatie van het fragment van vraag 8.

- 1p **9** Noem één verschil gelet op het gebruik van het beginmotief.
Ga bij je antwoord uit van het slot en laat de lengte buiten beschouwing.

.....

Eindexamen Muziek havo 2002-II

havovwo.nl

■ J. S. Bach - Sonate BWV 1015

cd1-track 11

De vragen 10 t/m 18 gaan over het Allegro en het Andante uit een sonate voor viool en klavecimbel van Johann Sebastian Bach (1685 – 1750). De klank is een halve toon lager dan de notatie.

Van het Allegro is de eerste thema-inzet onvolledig afgedrukt.

- 4p **10** Noteer de ontbrekende noten (ritme en toonhoogte).
Je hoort het fragment vier keer.

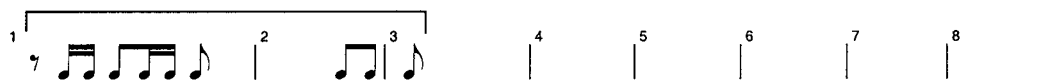
cd1-track 12

- 1p **11** In welke toonsoort staat het bij vraag 10 afgedrukte thema?
Beantwoord deze vraag meteen.

.....

cd1-track 13

Je hoort het zojuist beluisterde fragment en het vervolg daarop. In dat vervolg zet het klavecimbel na enige maten eveneens het thema van de viool in. In onderstaand schema is de inzet van de viool met een haak aangegeven.

- 1p **12** In welke maat zet het klavecimbel het thema in?
Je hoort het fragment drie keer.

.....

cd1-track 14

In het volgende, lange fragment speelt de viool gebroken akkoorden (de tonen van het akkoord worden na elkaar gespeeld). In het eerste gedeelte is de manier van akkoorden spelen anders dan in het tweede gedeelte.

- 2p **13** Hoe speelt de viool in deze gedeelten de gebroken akkoorden, gelet op notenwaarden of melodieverloop?
Je hoort het fragment twee keer.

eerste gedeelte (16 maten):

tweede gedeelte (19 maten):

cd1-track 15

Je hoort twee keer het slot van dit deel.

- 1p **14** Geef de term voor de meerstemmige schrijfwijze bij de laatste vier tellen.

.....

Eindexamen Muziek havo 2002-II

havovwo.nl

cd1-track 16

De volgende vragen gaan over het Andante.

Je hoort het begin drie keer.

Het thema (door de viool gespeeld) staat zonder versieringen afgedrukt en één voorteken ontbreekt.

1p 15 Plaats het ontbrekende voorteken in het notenvoorbeeld.

Het klavecimbel begint met de onderstem.

1p 16 Welke notenwaarden speelt deze onderstem vrijwel uitsluitend?

.....

cd1-track 17

Het volgende fragment is gebaseerd op canontechniek tussen de viool en de (steeds als tweede inzettende) bovenstem van het klavecimbel. In het fragment hoor je drie verschillende inzetten. De vioolpartij is (zonder versieringen) afgedrukt.

3p 17 Geef met drie pijltjes de plaatsen aan waar de bovenstem van het klavecimbel inzet. *Je hoort het fragment twee keer.*

cd1-track 18

Je hoort het zojuist beluisterde fragment nog één keer.

1p 18 Op welke toonhoogte zet de canonstem van het klavecimbel *steeds* in ten opzichte van de viool? (Omcirkel het juiste alternatief.)

- A lager
- B hoger
- C dezelfde toonhoogte

Ain't misbehavin'

cd1-track 19

De vragen 19 t/m 27 zijn gebaseerd op de song Ain't misbehavin' van Andy Razaf en Fats Waller, in een arrangement van Peter Gritton voor gemengd koor en piano.

Je hoort de intro en het begin van de eerste gezongen zin drie keer. De maatsoort is $\frac{4}{4}$.
De bovenstem van de piano zet in in maat 5.

1p 19 Welke notenwaarden hoor je overwegend in de onderstem van de piano?

.....

1p 20 In welke maat zet het koor in?

.....

Eindexamen Muziek havo 2002-II

havovwo.nl

cd1-track 20

Je hoort twee keer de eerste gezongen zin. De tekst ervan is afgedrukt.

No one to talk with, all by myself,
no one to walk with, but I'm happy on the shelf
Ain't misbehavin', I'm savin' my love for you

In deze zin wordt onderstaand ritmisch motief drie keer gezongen.

- 2p **21** Onderstreep de tekstgedeelten waar dit motief wordt gezongen.
Laat 'I'm savin' my love' buiten beschouwing.

cd1-track 21

Het volgende fragment bestaat uit twee zinnen. De eerste zin wordt door de mannenstemmen gezongen, de tweede zin door de vrouwenstemmen. De rol van de rechterhand van de piano is in zin 1 anders dan in zin 2.

- 2p **22** Beschrijf de rol van de pianopartij in

zin 1:

zin 2:

Je hoort het fragment twee keer.

cd1-track 22

Je hoort een ander fragment twee keer. Daarin klinkt onderstaand melodisch motief vier keer. Bij de vierde keer is er een melodische wijziging.

- 1p **23** Geef met één voorteken deze wijziging in het notenvoorbeeld aan.

cd1-track 23

Je hoort dit fragment en het vervolg drie keer. In de eerste helft van het fragment is sprake van spanningopbouw, in de tweede helft van spanningafbouw.

- 2p **24** Geef aan:
hoe de pianopartij bijdraagt aan de opbouw van de spanning en
hoe de koorpartij bijdraagt aan de afbouw van de spanning.
Je hoort het fragment drie keer.

pianopartij, opbouw spanning:

koorpartij, afbouw spanning:

cd1-track 24

Je hoort het hele eerste couplet één keer.

- 2p **25** Maak met nog drie letters het vormschema van dit couplet volledig. Je hoeft geen accenten te gebruiken.

A - ... - ... - ...

Eindexamen Muziek havo 2002-II

cd1-track 25

Je hoort een langer fragment twee keer. Hierin worden drie koorgedeelten (op bijna dezelfde tekst) afgewisseld met een korte pianosolo. Wanneer het koor na die korte pianosolo weer inzet, zijn er muzikale aspecten die gelijk zijn gebleven in vergelijking met het vorige koorgedeelte. Ook zijn er muzikale aspecten veranderd. De tekst van het koorgedeelte is afgedrukt.

I don't stay out late, don't care to go,
I'm home about eight, just me and my radio,
Ain't misbehavin', (I'm savin' my love for you)

- 3p **26** Geef in onderstaand schema met ja of nee aan of het 2e en 3e koorgedeelte veranderd zijn ten opzichte van het direct voorgaande koorgedeelte. Let hierbij op ligging (globaal hoger/lager), tempo en toonsoort (majeur/mineur).

volgorde	ligging is veranderd ja / nee	tempo is veranderd ja / nee	majeur wordt mineur ja / nee
koor 1e keer			
pianosolo			
koor 2e keer
pianosolo			
koor 3e keer

cd1-track 26

Je hoort één keer een gedeelte van dit lied in een andere uitvoering. Hierin wordt solistisch gezongen. De wijze waarop deze zanger het lied uitvoert is anders dan in de tot nu toe beluisterde fragmenten.

- 2p **27** Noem één verschil. Ga bij je antwoord uit van de nu te beluisteren uitvoering.

.....

Eindexamen Muziek havo 2002-II

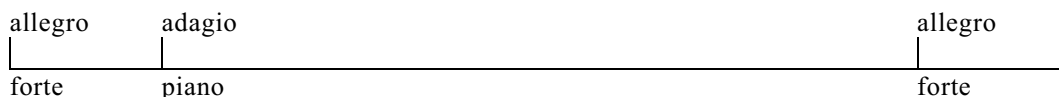
havovwo.nl

L. van Beethoven - Ouverture Fidelio

cd2-track 1

De vragen 28 t/m 36 gaan over de ouverture van de opera Fidelio van Ludwig van Beethoven (1770 – 1827).

Je hoort het begin drie keer. De opbouw van het fragment, inclusief tempo- en dynamiekaanwijzingen, staat schematisch weergegeven.

- 3p **28** Beschrijf de verschillen tussen de beide allegrogedeeltes enerzijds en het adagiogedeelte anderzijds, gelet op ritme, instrumentatie en articulatiewijze.

	allegro	adagio
ritme:
instrumentatie:
articulatiewijze:

cd2-track 2

Je hoort een volgend fragment twee keer.

- 1p **29** Geef de technische term voor de lang aangehouden toon in de baspartij.

.....

- 1p **30** Welk instrument speelt alleen op de sterke maatdelen?

.....

cd2-track 3

In het volgende fragment speelt één instrument eerst het hier afgedrukte thema in z'n geheel. Daarna spelen achtereenvolgens nog twee andere instrumenten een gedeelte van dit thema.

- 3p **31** Noteer deze drie instrumenten in de juiste volgorde.

1 2 3

- 1p **32** Geef in het notenvoorbeeld met een haak aan welke maten door het derde instrument gespeeld worden.

Je hoort het fragment drie keer.

Eindexamen Muziek havo 2002-II

havovwo.nl

cd2-track 4

Je hoort eerst het zojuist beluisterde fragment, vervolgens een nieuw fragment, en dit twee keer. Ook in het nieuwe fragment wordt het bij vraag 31 afgedrukte thema gespeeld, hoewel iets ingekort. De begeleidende vioolpartijen zijn echter duidelijk anders.

2p 33 Beschrijf deze verandering in de vioolpartijen. Ga bij je antwoord uit van het tweede fragment.

.....

cd2-track 5

Je hoort een variatie op het adagiogedeelte twee keer. Hierin wordt onder andere een motief van twee maten gespeeld. Dit motief staat afgedrukt.

Dikwijls wordt alleen de eerste maat van het motief gespeeld.

1p 34 Hoe vaak wordt dit motief in zijn *geheel* gespeeld, al dan niet op een andere toonhoogte?

.....

cd2-track 6

Je hoort een gedeelte vlak voor het slot twee keer. Hierin komen twee soorten dynamiek voor.

2p 35 Welke twee soorten zijn dat achtereenvolgens?

eerst daarna

cd2-track 7

Je hoort het slot twee keer. De melodie staat afgedrukt.

Dit fragment is onder te verdelen in vier gedeeltes.

2p 36 Geef in het notenvoorbeeld met pijlen het begin van het tweede, derde en vierde gedeelte aan.

■ M. Tippett - A Child of our Time

cd2-track 8

De vragen 37 t/m 45 gaan over het oratorium 'A Child of our Time' van Michael Tippett (1905 – 1998).

Dit werk is geschreven voor solisten, koor en orkest. Deze compositie, ontstaan tussen 1939 en 1941, is een aanklacht tegen nazisme, vervolging en onderdrukking. Een jongeman heeft een moord begaan. De gevolgen van deze daad zijn catastrofaal.

Je hoort het begin drie keer. Eerst zet het orkest in, daarna het koor.

- 2p **37** Noem één overeenkomst en één verschil tussen de *manier van inzetten* van de houtblazers en die van het koor. Ga bij je antwoord uit van het koor.

overeenkomst:

verschil:

cd2-track 9

Je hoort een volgend fragment twee keer. De tekst en vertaling staan afgedrukt.

Be-hold the man,	Aanschouw de mens,
be-hold the man	aanschouw de mens
the scape-goat	de zondebok
the child of our time.	het kind van onze tijd.

- 2p **38** Bij bepaalde melodietonen van de vrouwenstemmen klinken paukenslagen. Onderstreep de tekst waar dat het geval is.

cd2-track 10

Je hoort dit fragment nog één keer.

- 1p **39** Welke instrumentengroep ondersteunt constant de melodie van de vrouwenstemmen?

.....

cd2-track 11

In het volgende gedeelte zingen achtereenvolgens: de moeder, de jongeman, een tante, een oom en nogmaals de jongeman. De tekst staat afgedrukt.

de moeder:	O, my son! In the dread terror they have brought me near to death.
de jongeman:	Mother! Mother! Though men hunt me like an animal, I will defy the world to reach you.
een tante:	Have patience. Throw not your life away in futile sacrifice.
een oom:	You are one against all. Accept the impotence of your humanity.
de jongeman:	No! I must save her.

- 2p **40** Door welke stemsoorten worden deze partijen gezongen? Laat de 'tante' buiten beschouwing. *Je hoort het fragment één keer.*

moeder:

jongeman:

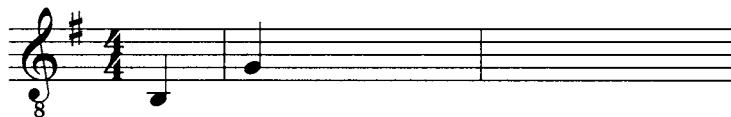
oom:

Eindexamen Muziek havo 2002-II

havovwo.nl

cd2-track 15

In het volgende fragment hoor je het couplet van deze spiritual. De solozanger zingt vier keer dezelfde melodie. De eerste twee noten staan afgedrukt; de klank is een halve toon hoger dan de notatie.

- 2p **44** Noteer de ontbrekende noten (toonhoogte en ritme).
Je hoort het fragment één keer.

cd2-track 16

Lees eventueel nogmaals de inleiding bij vraag 37 en 43.
Michael Tippett heeft in dit werk verscheidene negrospirituals verwerkt.

- 1p **45** Leg uit waarom hij juist bij deze compositie daarvoor gekozen heeft.
Beantwoord deze vraag meteen.
-

Muse - Muscle museum

cd2-track 17

De vragen 46 t/m 53 gaan over een nummer van de Engelse popgroep Muse.

Je hoort één keer de gehele intro.

De elektrische gitaar speelt bijna steeds tweestemmig parallel.

- 1p **46** Wat is het interval tussen de beide stemmen? Laat 'octaaf' buiten beschouwing.
-

cd2-track 18

Je hoort drie keer het begin van de intro.

De maatsoort is $\frac{4}{4}$. De basgitaar speelt in achtste noten en begint op de eerste tel.

- 1p **47** Op welke tel van de maat zet de drum in?
-

- 1p **48** Welk interval speelt de basgitaar?
-

cd2-track 19

Je hoort vier keer het begin van couplet 1. De melodie staat onvolledig afgedrukt.

- 3p **49** Noteer de ontbrekende noten; het ritme is gegeven.

She had some-thing to con-fess to b't you don't have the time so look the o-ther way.

Eindexamen Muziek havo 2002-II

havovwo.nl

cd2-track 20

Van couplet 1 staat de tekst afgedrukt.

1 She had something to confess to
2 b't you don't have the time so
3 look the other way.
4 You will wait until it's over
5 to reveal what you'd never shown her
6 too little much too late.

De basmelodie verschilt aan het eind van regel 3 en 6 van die van de rest van het couplet.

2p **50** Beschrijf dit verschil.
Je hoort het fragment twee keer.

.....

cd2-track 21

Je hoort ter oriëntatie eerst een fragment waarin achtereenvolgens voorkomen:

- eind van couplet 2
- instrumentale overgang
- begin van het refrein

Je hoort twee keer alleen de instrumentale overgang.
2p **51** Beschrijf deze overgang gelet op het ritme.

eerst

daarna

cd2-track 22

Je hoort eerst een gedeelte van couplet 1, daarna een gedeelte van het refrein, en dit twee keer.
Hoewel de melodie van het refrein is afgeleid van die van het couplet, zijn er verschillen.

2p **52** Noem twee verschillen tussen couplet en refrein, gelet op de zangpartij.
Ga bij je antwoord uit van het refrein en laat de dynamiek en het ritme buiten beschouwing.

1

2

cd2-track 23

Je hoort twee keer het slot.

2p **53** Noem twee manieren waarop het slot na het forte-gedeelte wordt uitgewerkt.

1

2